Ablativ absolutní ~ ablativ s participiem

V textu se vyskytuje zpravidla v podobě dvou slov: jedno je substantivum v ablativu a druhé je participium prézentu aktiva nebo participium perfekta pasiva rovněž v ablativu. Substantivum nesouvisí s žádným dalším jménem ve větě, proto „absolutní".

Určení ablativu absolutního v textu:

*Romulo regna**nte*** = abl.sg.substantiva
+ abl.sg.participia prézentu aktiva
*iudicibus iudica**ntibus***= abl.pl.substantiva
+ abl.pl.participia prézentu aktiva

*reo damna**to*** = abl.sg.substantiva
+ abl.sg. participia perfekta! pasiva!
*consulibus crea**tis*** =abl. pl. substantiva
+ abl.pl.participia perfekta pasiva

Postup při překladu do češtiny:

1. Podle přípony a koncovky určím druh participia
2. a/Participium prézentu aktiva vyjadřuje **činnou současnost** s hlavním dějem věty.
   b/Participium perfekta pasiva vyjadřuje **trpnou předčasnost** před hlavním dějem věty
3. a/ Činnou současnost mohu přeložit buď pomocí předložek: **za, při, během:** za/během vládnutí/vlády Romula, za Romulovy vlády; při souzení soudců nebo **vedlejší větou <u>příslovečnou časovou</u> s přísudkem** vyjádřeným slovesem **vidu nedokonavého:** Když vládl/kraloval Romulus; když soudci soudili.
   b/ Trpnou předčasnost mohu přeložit buď pomocí předložky **po:** po odsouzení viníka; po zvolení konzulů nebo **vedlejší větou s přísudkem** vyjádřeným slovesem **vidu dokonavého**: Když byl viník odsouzen; když byli zvoleni konzulové.

Příklady:

Tiberio caesare imperante comitia plebis fungiebantur.	Za vlády císaře Tiberia/Když vládl císař Tiberius, byly v činnosti lidové sněmy.
Legibus XII [duodecim] tabularum scriptis iustitia maior erat.	Po sepsání zákonů 12 desek/Když byly sepsány zákony 12 desek, existovala větší spravedlnost.
Autumno occidente Caesar in Italiam redit.	S končícím podzimem/Když končí podzim, vrací se Caesar do Itálie.
Tribus bellis Punicis finitis Romanis provinciae Sicilia et Sardinia erant.	Po skončení tří punských válek měli Římané provincie Sicilii a Sardinii.

Pozor! Na **zvláštní příklad ablativu absolutního bez participia,** tzv. nominální ablativ absolutní vyjádřený substantivem nebo adjektivem: Místo něj se zpravidla objevuje označení nějaké **funkce, úřadu**, pracovního zařazení nebo věku.

Příklady:
*Servio Tullio rege…*Když byl Servius Tullius králem*, Cicerone consule…*Když byl Cicero konzulem*, Sallustio scriptore…z*a spisovatele Sallustia*, Caligula puero…z*a Kaligulova dětství*, Iustiniano vivo…za života Justiniana.*

Poznámky:

- Ablativ absolutní mívá k hlavnímu ději věty nejčastěji vztah časový, a to spíš náhodné, nahodilé časové souvislosti, než vztah příčinný (ten se v latině vyjadřuje spíše souvětím s vedlejší větou se spojkou cum historicum)
- Může se vyskytnout i vztah přípustkový – přestože, i když, např.: *Octaviano Augusto principe dux navium optimus eo tempore M. Vipsanius Agrippa fuit.* Přestože byl Oktavianus Augustus principem, byl nejlepším námořním velitelem té doby M. Vipsanius Agrippa. nebo vztah podmínkový – jestliže, kdyby: *Mithridate rege non victo a Romanis Europe minor esset.* Kdyby král Mithridates nebyl Římany poražen, byla by Evropa menší. Eventuálně jiný příslovečný vztah.
- Participium perfekta pasiva sloves deponentních a semideponentních je ve většině případů aktivní! Aktivní význam může mít i participium perfekta pasiva běžných sloves = tzv.: kryptoaktivum.